

Po 26. letu mladostniki nimajo več različnih državnih ugodnosti; za marsikoga je to pomembna življenjska prelomnica; pojavljajo se vprašanja, kaj pa zdaj, morda služba, podjetništvo, skok v tujino; številni končajo na zavodu za zaposlovanje; Mateja, Mitja, Sibila in Maja so se znašli vsak po svoje; kaj pa so pri 26 letih počeli zdaj uspešni Slovenci?

Prihodnja slovenistka Mateja je večino časa na faksu posvetila študiju. Zdaj, ko ga končuje, se počuti nekoliko izgubljenno. »V zadnjem času večkrat razmišljam in skrbi me, kaj bo z mojim življenjem in kariero. Poleg tega pa bi rada postala neodvisna od staršev,« nam zaupa Mateja. »Težava je predvsem v tem, da bom imela končano univerzitetno izobrazbo, a sem skoraj brez delovnih izkušenj,« pove. »Sprijaznila sem se že, da na svojem razmeroma specifičnem študijskem področju vsaj za zdaj ne bom dobila resne službe, zato iščem tako rekoč karkoli.« Mateja pojasni, da si večina zaposlovalcev želi kader z vsaj nekaj leti delovnih izkušenj. »Tako nastane začarani krog – za delovne izkušnje potrebujem službo, za službo potrebujem delovne izkušnje. Ne vem, na kakšnem področju in kakšnem položaju bi lahko dobila službo. Za večino delovnih mest niti nimam ustrezne izobrazbe,« razloži svojo težavo, s katero se spopada marsikateri mladostnik.

Ob vprašanju, ali se v tem primeru namerava vpisati na zavod za zaposlovanje in tam poskusiti srečo, Mateja izrazi dvom. »Na spletu sem prebirala izkušnje ljudi, ki so prijavljeni na zavodu, in večinoma so negativne. Preveč je obveznosti, če se ne ravnaš po njihovih navodilih, pa te zlahka izključijo. Poleg tega mislim, da z njihovo pomočjo službe ne dobiš nič prej, kot če jo iščeš sam,« razloži. »Priznati moram, da do pred kratkim nisem ravno aktivno iskala zaposlitve. Če bi mogla, bi to spremenila, a po toči zvoniti je prepozno. Zdaj bolj zavzeto pregledujem možnosti in pošiljam prošnje. Rada bi si sama iskala službo, a bom najbrž primorana prositi starše, da me priporočijo kakšnim znancem in da službo dobim prek vez in poznanstev,« pove Mateja.

Znašla sem se v začaranem krogu – za delovne izkušnje potrebujem službo, za službo potrebujem delovne izkušnje, zaupa slovenistka Mateja.

V Prago sem prišel povsem po naključju, ko sem se tja odpravil na dodatno izobraževanje v podružnico slovenskega podjetja, opisuje pot na delo v tujino Mitja.

Kam po 8
Zavod,
tujin
podjetn

26. letu? služba, ina, ništvo ...

Zmaga tisti, ki ohrani otroškost v sebi in se nikoli ne »zresni« po pričakovanih okolice, pravi Maja Švener.

Že med študijem sem opravljala različna dela, kar mi je omogočilo hitro pot do zaposlitve, pravi Sibila.

Vsako delo šteje!

Nekateri 26-letniki se torej še začenejo nekoliko bolj resno spraševati, kaj bi pravzaprav radi delali. A 27-letna diplomantka tržnega komuniciranja Sibila je stvari vzela v svoje roke že veliko prej. »Ko sem dopolnila 26 let, je bila edina razlika, da sem si morala začeti plačevati zdravstveno zavarovanje,« v smehu pove Sibila. »Prav takrat sem namreč dobila redno zaposlitev, kar je seveda velika stvar in ne podcenjujem njenega pomena, ampak v praksi to ni pomenilo velike spremembe, ker sem isto delo opravljala že kot študentka,« doda. »Vem pa tudi, da 26. rojstni dan zame ni pomenil, da bi si prvič postavila vprašanje: 'Hm, kaj pa zdaj?' Resnici na ljubo se mi to zdi že kar prepozno, da bi človek šele začel razmišljati o tem, česa si v življenju želi.«

Sibila je že med študijem večino časa opravljala različna dela prek študentskih napotnic – strežba, čiščenje v gledališču, prodaja vstopnic ..., saj njeni starši niso imeli toliko denarja, da bi jo v celoti finančno podpirali. »Verjamem, da je vsako moje študentsko delo veliko pripomoglo k moji karieri, zato ga priporočam vsem, tudi če ne gre za delo, za katero se izobražujejo na fakulteti,« pove. »Vsako delo ti da izkušnje, ki ti pomagajo rasti in postati bolj konkurenčen. Sama sem razvila delovne navade, vsako službo sem jemala resno, hitro sem se učila. To pa so zelo pomembne lastnosti, ko človek vstopa na delovni trg,« suvereno razloži. »Nihče ne ve vsega takoj in s katerekoli točke začneš, je to 'spodaj'. Prizadevati si je treba za napredek, nikoli začeti in ostati na isti točki. Poleg tega pa bi rada povedala, da človek veliko bolj ceni stvari, za katere se je moral potruditi. Čeprav se mi zdi, da ta občutek vse bolj izginja iz zavesti ljudi, saj želimo vse več in to čim hitreje.« Čeprav Sibila nikoli ni imela začrtane vizije, je s svojim zdajšnjim delom zadovoljna, tudi zato, ker je neodvisna: »Ponosna sem, da se lahko preživljam sama in nisem v breme svoji družini. Lahko živim, kot hočem, lahko potujem, če si to zaželim, lahko varčujem, lahko načrtujem prihodnost.«

V tujino po izkušnje

Mitjo, 26-letnega ekonomista, pa je pot nepričakovano zanesla v češko prestolnico. Prav o prelomnici med 25. in 26. letom ni pretirano razmišljal, skrbelo ga je že nekaj let prej. Že med študijem je veliko energije namenjal iskanju zaposlitve. »Dodatno sem se izobraževal na področjih, ki so mi bila zanimiva, poleg tega sem obiskal tudi veliko delavnic, poslovnih seminarjev in drugih družbenih dogodkov, kjer sem sklenil veliko poznanstev,« pove Mitja. »V Prago sem prišel po naključju, in sicer sem se tja odpravil na dodatno izobraževanje v podružnico slovenskega podjetja.« Mitja pove, da mu je

→ bilo na začetku nekoliko težko, ker ni poznal jezika in ni imel poznanstev, ki bi mu lahko pomagala pri odpiranju bančnega računa, iskanju stanovanja in podobno. »Danes večja mednarodna podjetja že poskrbijo, da vsakemu tujcu dodelijo tutorja, ki poskrbi, da je asimilacija v novem delovnem okolju čim hitrejša in brez zapletov.« Zdaj je Mitja v Pragi že tretje leto. Zakaj tujina? »V mojem primeru so glavni razlog dodatne izkušnje, zagotovo ne želja po denarju, višji plači oziroma boljših delovnih razmerah. Delo v tujini ti prinese neprecenljive izkušnje, ki jih ni mogoče pridobiti med študijem na fakulteti. Je pa res, da je v današnjih precej turbulentnih časih težko karkoli predvidevati, nobeno delo ni stoddostno zagotovljeno,« razloži.

Mladi podjetnik – zakaj pa ne?

»Ljudje vse preveč pomena pripisujemo letom, prelomnicam in pričakovanjem družbe. Zmaga tisti, ki ohrani otroškost v sebi in se nikoli ne 'zresni' po pričakovanjih okolice,« pove 27-letna podjetnica Maja Švener, ki sicer nikoli ni pričakovala, da jo bo »odneslo« v poslovne vode; študirala je umetnostno zgodovino, med drugim si je želela postati tudi astronomka. A zgodilo se je – ideja in odločitev. Skupaj z Gregorjem Koprivnikom je pred štirimi leti ustanovila uspešno spletno trgovino Ličila.si, prejela sta tudi naziv mlada podjetnika leta 2012. »Človeka vedno ženejo neki notranji glas, čut, strast. Ko je nekdo v stiku s svojimi občutki, pride pogum. Ko živimo za trenutek, takrat strahovi izginejo,« pove Maja, saj se zaveda, da je velikokrat prav strah velik paralizator, ki jemlje pogum za uresničitev zamisli. »Na samem začetku so podjetju finančno pomagali starši, a smo se kaj kmalu lahko financirali sami,« se spominja Maja. »Pri poslu smo vsi v našem podjetju bolj amaterji, vsi smo se učili in tipali sproti. Bili

Pri 26 letih sem imel že devet let delovne dobe, ko sem se znašel pred dilemo – ostati na isti karierni stopnici ali iti v tujino po moderno znanje, razkriva Bine Volčič.

Boštjan Tacol

so krizni trenutki, vendar jih je vse manj. Ti kažejo le na to, da je treba kakšno stvar pri podjetju ali pri sebi spremeniti.« Maja se je tako naučila, da posel, čeprav ima podjetje neizmerno rada, ne sme postati središče njenega življenja. »Čim manj komplicirati in se prepustiti. Prevečkrat namreč zapravimo čas za seciranje in analiziranje, potem pa zmanjka energije za akcijo. Nič usodnega se ne zgodi,« iz lastnih izkušenj svetuje Maja prav vsem.

Učiti se je treba od bolj izkušenih

Svoje šestindvajsetice se zelo dobro spominjajo tudi zdaj že uspešni Slovenci, ki so se odločili pogumno vzeti vajeti v svoje roke. Kaj s svojimi pridobljenimi izkušnjami svetujejo tistim, ki so obtičali ali se znašli na razpotju? Podjetnica Kristina Kočet Hudrap iz podjetja Tiko Pro je prav pri 26 letih ostala brez službe in odprla svoj s. p. »Takrat nisem bila najbolj zadovoljna z izgubo službe, vendar sem vedno bolj usmerjena v iskanje pozitivnih rešitev, kot da bi jamrala,« pove. »Nisem si mislila, da bom naredila kariero v podjetniških vodah,« še doda. A odločitve ni nikoli obžalovala. »Naučila sem se ogromno stvari. Glede posla to, da moraš kot mladi podjetnik čim več spraševati, se učiti od drugih, izkušenejših podjetnikov in da skoraj nikoli ne gre tako, kot načrtuješ. Poleg tega pa ti podjetništvo pomaga tudi na osebni ravni, saj pridobiš tako slabe kot pozitivne izkušnje.« Kako spodbuditi mlade inovativne posameznike? »Čeprav smo specializirani za pridobivanje subvencij, nisem privrženka subvencij za podjetnike začetnike brez izkušenj. Če bi mi kdo na začetku podaril zagonska sredstva, bi jih hitro zapravila za nepomembne stvari,« pojasni. »Zato sta prvo leto najpomembnejša mreženje s starejšimi podjetniki, od katerih se lahko ogromno

Aleš Beno

Ko sem postala finančno neodvisna, sem dobila krila, pravi Maja Štamol Droljc.

Urban Štebljaj

Ko si mlad, je najboljši čas za podjetništvo, ker nimaš kaj izgubiti; ko imaš enkrat otroke, ženo, postaneš bolj previden, meni Aleš Lisac.

naučimo, in njihova podpora pri vstopu na trg.« iz lastnih izkušenj svetuje Kočet Hudrapova.

Ko si mlad, nimaš kaj izgubiti

Aleš Lisac, direktor podjetja Lisac & Lisac, je še kot študent leta 1989 s tremi prijatelji ustanovil svoje prvo podjetje. V pol leta so zaslužili približno 70 tisoč mark. »Starši so si zame želeli, da bi šel v kakšno 'ziher' državno službo. A me po tem, ko so videli, da grem v podjetništvo, niso nikoli ovirali,« pove Lisac. In nadaljuje, da pravzaprav ni imel nobenih jasnih ciljev, a je imel vzornika – strica v Združenih državah Amerike, ki je imel svoje podjetje s 40 zaposlenimi. Lisac prav tako nikoli ni imel finančne podpore, le veliko je bral in svoje izkušnje pridobil v podjetju Grad pri Viljemu Pšeničnyju. »Ja, ko si mlad, je najboljši čas za podjetništvo, ker nimaš kaj izgubiti. Ko imaš enkrat otroke, ženo, postaneš bolj previden,« meni Lisac. »Mladim tako lahko pomagamo samo z izobraževanjem, z nasveti. Pomoč države je v gospodarstvu nepotrebna in škodljiva. Podjetnikom naj nam da ta država mir, to je vse, kar želimo. Znižajo naj davke, manj naj pokradejo, in to je to.« Izkušen podjetnik še doda, da je pomembno začeti in vztrajati. »V poslu je drugače kot v športu, tekma ni nikoli končana, gole daješ in jih dobiš. Vsekakor je vredno poskusiti, in to čim večkrat. Ampak resno poskusiti, ne samo tako malo za šalo.«

Vprašajte se, kaj vas osrečuje

Tudi priznani kuharski mojster Bine Volčič in uveljavljena slovenska modna oblikovalka Maja Štamol Droljč priznavata, da se jima je ta čas zelo vtisnil v spomin. Za Majo Štamol Droljč je bilo to obdobje izrazitega nezadovoljstva z delom, ki ga je opravljala. »V tistem času sem bila namreč še za-

poslena kot kemik v avtomobilski industriji,« pove Štamol Droljčeva, ki se je pri vpisu v srednjo šolo uklonila željam staršev – bili so prepričani, da je v kemiji prihodnost. A se kljub številnim oviram ni vdala. »Ko sem postala finančno neodvisna, sem dobila krila. Takrat sem se odločila, da je čas, da začnem uresničevati svoje želje, čeprav se ni bilo lahko odreči redni plači in se podati v svet negotovosti,« se spominja. »O poslu se še vedno učim oziroma imam srečo, da imam ob sebi moža, ki je moj podpornik v dobrem in slabem od začetka moje samostojne poti, pa še ekonomist je po izobrazbi,« pove Maja Štamol Droljč, ki meni, da so mladi zagotovo vir idej, napredka in ustvarjalnosti. »V vsakem primeru – sledite svojim sanjam. Moje so se uresničile po 17 letih!«

»Pri 26 letih sem imel že devet let delovne dobe, ko sem se znašel pred dilemo – ostati na isti karierni stopnici ali iti v tujino po moderno znanje,« pove Bine Volčič. Bine se je odločil za korak v neznano, odšel je na šolanje v tujino, kar se mu je po njegovih besedah karierno zelo obrestovalo. »Še zdaj se čudim svojemu pogumu ali pa zgolj izredni samozavesti, s katero sem odšel novim izzivom naproti. Ni bilo lahko, a zaradi želje po tem, da mi v šoli uspe ter da si pridobim novo znanje in strokovno širino, sem bil vsemu kos,« doda. »Kar zadeva izbiro poklica, lahko iz izkušenj potrdim, da se najbolj obrestuje slediti svojim sanjam in poslušati svojo 'poklicanost' – za dolgoročen uspeh in življenjsko srečo. Če uživaš pri svojem delu, potem ne 'šihataš', ampak 'živiš'.«

Po venčku nasvetov lahko na koncu odgovorimo na začetno vprašanje. Vsak posameznik je odgovoren za svojo pot, knjiga ne škodi, akcija in pogum pa prideta zelo prav.

Na začetku podjetniške poti sta najpomembnejša mreženje s starejšimi podjetniki, od katerih se lahko ogromno naučimo, in njihova podpora pri vstopu na trg, svetuje Kristina Kočet Hudrap.

Osební arhív